

Joe's Kunst

Gids voor jongeren

Basisonderwijs

St-Niklaaskerk

IJzertoren

Montanus.5

Beste leerkrachten basisonderwijs,

Joe English stierf in de nacht van 31 augustus op 1 september 1918 aan de gevolgen van een blindedarmonsteking die onvoldoende medisch verzorgd werd. Dit is precies negentig jaar geleden.

Joe English doet ons spontaan denken aan de soldaat oorlogstekenaar die ondermeer zijn talenten ten dienste stelde voor de Frontbeweging.

Joe was veel meer. Te weinig gekend is zijn werk **vóór** 1914. Hij laat een belangrijk oeuvre na van schilderijen, studies en ontwerpen vanaf 1889 tot 1914. Hij maakte voor het familieatelier tal van ontwerpen voor vlaggen en goudborduurkunst.

Familie en vrienden van Joe English organiseren daarom een unieke tentoonstelling over Joe's kunst. Uniek omdat het voor de eerste maal is dat werk van Joe samengebracht is. Werk dat verspreid is onder familieleden, particulieren, publieke instellingen en musea (IJzertoren, Groeninge).

De tentoonstelling bestaat uit een drieluik: kunstgalerij Montanus.5, Sint- Niklaaskerk, IJzertoren.

Alle drie de locaties zijn op wandelafstand bereikbaar.

Een unieke gelegenheid om met de leerlingen een tentoonstelling te bezoeken in de directe omgeving, ze een aantal eenvoudige kunstbegrippen ter plaatse bij te brengen of... ze gewoon te laten genieten van het mooie! De brochure voor het basisonderwijs lijkt ons het meest geschikt voor het vijfde en zesde leerjaar. Ze sluit naadloos aan op de eindtermen (Vlaamse ontvoogding, Eerste Wereldoorlog, beeldopvoeding..).

De tentoonstelling loopt van 24 augustus tot en met 5 oktober 2008. Er is dus tijd en ruimte om dit in te passen in uw jaarprogramma.

De brochure bestaat uit twee delen: een korte informatieve leestekst "Joe English vertelt" en een zoektocht voor de tentoonstelling in Montanus.5 en de Sint- Niklaaskerk.

De vragen van de zoektocht bestaan uit een korte informatieve tekst over kunst en geschiedenis.

Ideaal zou zijn :

1. lezen en bespreken " Joe vertelt" in klas
2. bezoek (best geleid) Montanus.5 , in groepjes de zoektocht
3. bezoek aan de Sint – Niklaaskerk
4. IJzertoren (confrontatie Joe's kunst met andere oorlogstekenaars en –schilders)

Voor leerkrachten die graag meer achtergrondinfo willen over Joe's leven en werk verwijs ik graag naar de brochure secundair onderwijs o.a. " Beknopte biografie om Joe English' kunst beter te begrijpen en te waarderen."

Bezoek ook de website www.joe-english-kunstschilder.be

De werkgroep Tentoonstelling Joe English

Het zelfportret van Joe English vertelt...

22

Dag jongens en meisjes.

Ik ben Joe English. Ik ben geboren in Brugge in 1882. Ik had **twalf** broers en zussen. Ik stierf in Vinkem (Beauvoorde) in 1918.

*Joe English ... dat klinkt **Engels** en 1918, ... heeft dat iets te maken met de **Eerste Wereldoorlog?**, hoor ik jullie denken. Goed, bijna alles klopt!*

Mijn vader komt in **1865** in Brugge aan. Hij maakt deel uit van een groep **lerse weeskinderen**. In Ierland was er grote armoede. Veel leren weken ook uit naar de Verenigde Staten.

Mijn vader weet van aanpakken: hij leert het beroep van goudborduurder. Later bezit hij zelf een **goudborduuratelier** in Brugge. Brugge was een bisschopsstad met veel kerken. Er waren veel misgewaden (o.a. kazuifels) nodig. In het atelier maakte en ontwierp het familiebedrijf ook vlaggen.

Ik **werkte** ook in het atelier. Ik zorgde voor de tekeningen en ontwerpen.

Schilderen en tekenen vond ik **fantastisch**. Op jonge leeftijd volgde ik les aan de Academie van Brugge en later aan de Academie van Antwerpen. Ik nam deel aan de belangrijkste wedstrijden in België en behaalde er verschillende prijzen.

In augustus 1914 brak de **oorlog** uit. Ik was een paar jaar gehuwd . Ik had een dochterje. Mijn vrouw was in verwachting van ons tweede kindje. Het zou begin maart 1915 geboren worden.

Mijn gezin zag ik nooit meer terug!

In de Sint- Nikolaaskerk in Diksmuide is er een kleine tentoonstelling van borduurwerken niet uit ons familiebedrijf maar wel tijdens dezelfde periode. De grote slag die in de kerk hangt, heb ikzelf ontworpen en is gemaakt in ons bedrijf.

Zoek eens op de **stadskarta** van Diksmuide in de Zonnestraalwijk volgende namen op: Renaat De Rudderstraat, Jules Dewinestraat, Van Raemdonckstraat, Joe Englishstraat.

Het zijn allemaal straatnamen genoemd naar Vlaamse soldaten die sneuvelden tijdens de Eerste Wereldoorlog.

We liggen begraven in de **crypte** van de oude IJzertoren.

Ik was **soldaat** tijdens de eerste wereldoorlog. Hoe oud was ik bij het uitbreken van de Eerste Wereldoorlog?.....

Oudere soldaten zoals ik werden vanaf 1915 niet meer ingezet in de **loopgraven** maar wel als grond- en wegenwerker aan het front. De legerleiding was bang dat het sneuvelen van vele vaders op veel kritiek zou botsen na de oorlog. Voor mijn zwakke **gezondheid** was dat te zware arbeid.

Tijdens die oorlogsperiode bleef het kriebelen om te tekenen en te schilderen. Gelukkig voor mij mocht ik werken bij de chirurg, **professor Daels**. Ik maakte tekeningen voor de boeken die Daels schreef maar moest ondertussen ook allerlei andere klussen opknappen. Zo hielp ik met het maken van **gasmaskers** voor de soldaten.

Ik verbleef tijdens de periode van 1916-18 in **Veurne**. Ik had een kamertje in het college. Ik maakte een reeks schilderijen over de verwoeste stad Veurne. Op de tentoonstelling zie je er enkele van.

Ik moest zeer **spaarzaam** omgaan met mijn materiaal (verf, houtskool,..) in deze oorlogstijd. Veel van mijn schilderijen kon ik niet maken op doek maar op **houten planken** of **karton**.

In 1917 werd ik aangesteld als **oorlogstekenaar** door de Belgische legerleiding. Ik kon gaan en staan waar ik wilde aan het front!

Verwoeste Sint-Niklaaskerk te Veurne

Tijdens de oorlog eisten de Vlaamse soldaten meer rechten. De Vlaamse soldaten werden uitsluitend in het Frans **gecommandeerd**.

Ik maakte vele tekeningen voor de beweging die zich inzette voor meer rechten van de Vlamingen.

Ik schetste, in die oorlogsperiode, het **Keltische huldekruis** voor de Vlaamse gesneuvelde soldaten.

Later is ook het kruis van de **IJzertoren** hierop geïnspireerd.

Huldekruis met de Blauwvoet

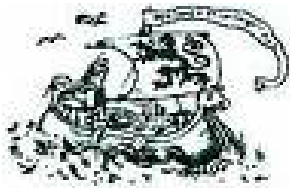
oude IJzertoren met blauwvoet

Nieuwe IJzertoren

Ik ontwierp ook het **logo** voor de uitgeverij Lannoo.

Mijn ontwerp

Een snek volgeladen met boeken

Het nieuwe logo

Waar is de snek?

In de nacht van 31 augustus en 1 september 1918 sterf ik aan **blindedarmontsteking** in Vinkem – Beauvoorde. Ik had het ongeluk dat professor Daels afwezig was. Ik stierf door een gebrekkige verzorging. Mijn **zoontje** geboren in maart 1915 heb ik nooit gezien!

De **eerste IJzerbedevaart** vond plaats in 1920 te Steenkerke bij mijn graf.

Precies negentig jaar na mijn overlijden organiseren de **familie** English en vrienden een grote tentoonstelling in Diksmuide. Voor de eerste maal worden veel van mijn schilderijen en tekeningen samengebracht.

Men wil aantonen dat ik niet alleen een **kunstenaar** was tijdens de Eerste Wereldoorlog maar dat ik veel mooie werken tekende en schilderde tijdens de periode 1898 -1914.

Ik, **zelfportret** van Joe English, hang daar ook maar als je komt ... dan zeg ik geen woord!

Deze tentoonstelling kun je **bekijken** in de kunstgalerij MONTANUS.5, Montanusstraat 5.

Zeker met je klas een **bezoekje waard!**

Zoekopdrachten

TENTOONSTELLING MONTANUS.5

Nr.1 Stilleven met bloemen in Delftse vaas

Kunstenaars signeren hun werk. Op dit werk ontbreekt de handtekening van Joe. Hij behaalde met dit werk, als leerling aan de Brugse Academie, de prijs van “**stilleven schilderen**”. Hij was pas 17 jaar.

Begrijp je nu waarom zijn handtekening ontbreekt?

.....
.....

In welk jaar werd dit doek geschilderd?

.....

Levend model

Joe volgde een **opleiding** tot kunstenaar aan de Brugse en later aan de Antwerpse Academie.

Iedereen die Academie volgt, leert het menselijk lichaam **natekenen**.

Meestal zijn dat naaktmodellen. Men tekent met **houtschool** of **potlood**.

Zo'n tekening noemt men studie of schets. Soms maakt de kunstenaar eerst een “studie of schets” om die dan later te gebruiken in een schilderij.

Ga op zoek naar studies of schetsen van Joe. Noteer 4 titels en de nummers

1.....2.....
3.....4.....

Familieportretten

Joe schilderde veel portretten van zijn familieleden omdat hij geen geld genoeg had om modellen te betalen om te poseren.

Ga op zoek naar vier portretten van familieleden. Noteer hun voornaam en het nummer.

1.....2.....
3.....4.....

Het gezin ENGLISH – DINNEWET

Zelfportret

Veel kunstenaars maken een schilderij of tekening van zichzelf : het zelfportret.

In de leestekst die je in klas kreeg staat een zelfportret van Joe. Vind je dat schilderij terug in de tentoonstelling? Noteer het nummer.....

Nr 31 Gudrun wachtend op Herwig (1908)

Gudrun is een meisje dat wacht in de duinen op haar zeekoning op wie ze verliefd is.

Gudrun is ook een toneel geschreven door A. Rodenbach. Je leerkracht legt wel uit wie Rodenbach was. Joe maakte er een schilderij van.

Dit schilderij is niet haarfijn geschilderd. Joe wil ons een indruk geven wat het meisje voelt.

Deze techniek van Joe doet denken aan een Franse grote schilder Monet.

Zoek eens in klas op internet enkele schilderijen van Monet op.

Gudrun zit op de top van de duin. Welke meetkundige figuur kun je rond de duin en Gudrun tekenen?

.....

Nr 43 Hommage à Peter Benoît (1912)

“Hommage” is Frans voor *eer* of *hulde brengen*. Peter Benoit is een Vlaamse componist. Een vrouw speelt op de vleugelpiano. De dame die toekijkt is de vrouw van Joe. Het nonnetje op de stoel is de zus van Peter Benoit.

Op het schilderij is ook de componist Peter Benoit aanwezig. Zie je hem?

.....

Nr 57 Stadsgezicht Veurne

Joe schilderde dit doek op olieverf tijdens zijn verblijf op het college van Veurne.

Je ziet de torenspits van een van de twee kerken van Veurne.

Hoe noemt die kerk?

Nr 40 Het stalleke van Bethlehem

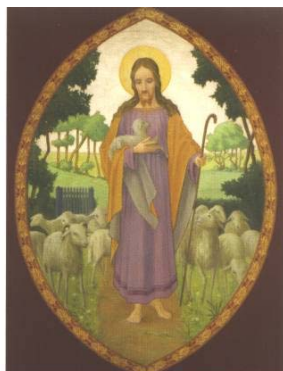
Zie je Jozef met zijn brandende lantaarn? Het felle licht dat op Jezus en Maria schijnt, komt niet van de lantaarn van Jozef.

Waar komt dit licht dan vandaan? Wat wil de kunstenaar ons vertellen?

.....
.....

Tentoonstelling

in de Sint – Niklaaskerk

Goudborduurkunst

In de Sint- Niklaaskerk van Diksmuide is er een tentoonstelling over de goudborduurkunst. Jullie krijgen een idee wat er allemaal gemaakt werd door de familie English. Veel stukken komen niet uit het atelier van de familie English maar uit andere ateliers tijdens dezelfde periode.

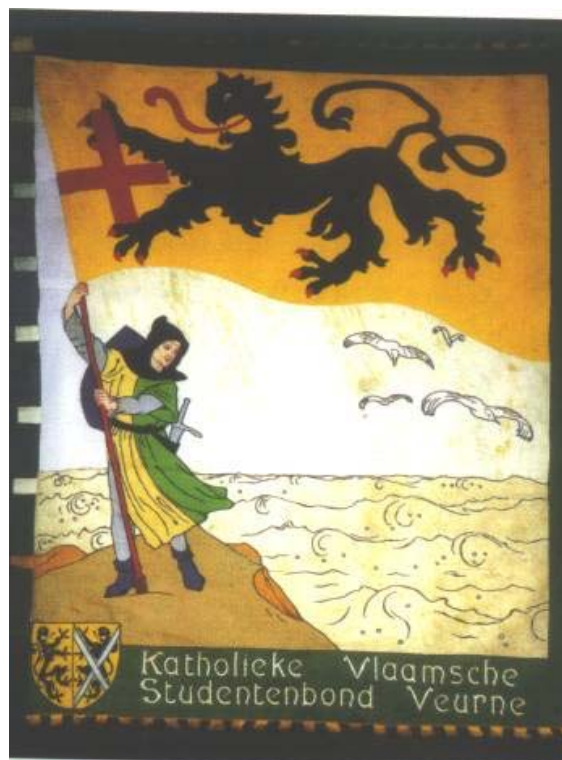
Vlag van de “KATHOLIEK VLAAMSCHE STUDENTENBOND VEURNE”

In de kerk valt onmiddellijk een grote vlag op. Het is de vlag van het “katholieke Vlaamsche studentenverbond Veurne”. Deze vlag is eigendom van het college van Veurne. Deze vlag werd ontworpen door Joe English in 1911/1912.

De vlag toont eigenlijk een gedicht van Albrecht Rodenbach uit 1875:

*“Op ons vaan vliegt de Blauwvoet
die voorspelt het zeedruis,
en de leeuw met zijn klauw hoedt
't zegepralend Christi Kruis”*

- **vaan:** vlag
- **blauwvoet:** een meeuw, ook stormvogel genoemd. Symbool van de Vlaamse studenten. Je ziet de blauwvoet ook nog op de oude IJzertoren en op het Keltisch huldekrans dat Joe ontwierp (zie je leestekst)
- de **leeuw:** Vlaamse leeuw werd de vlag van Vlaanderen

Zoek samen met je leerkracht naar de blauwvoet, de zee, de leeuw. Vind je het klaverblaadje op de vlag?

Joe English gebruikte het klaverblaadje als handtekening om zijn tekeningen te signeren (handtekening op zijn werken).

JOE ENGLISH en SAMUEL DEVRIENDT

Joe English en Samuel Devriendt waren goede vrienden, beiden kunstenaar en frontsoldaat. Ze maakten allebei een mooi schilderij over het zinloze van de oorlog en het verlangen naar vrede door de frontsoldaten. Beide kunstenaars waren zeer gelovig. Dat merk je in beide werken.

Onze-Lieve-Vrouw van de IJzer

Joe English (midden 1916)

Maria houdt Jezus op de schoot. Jezus houdt de armen gespreid. "Kom tot mij! ", zegt Hij.

Zijn open armen doen ons ook al denken aan zijn kruisiging. Twee vermoeide soldaten leunen tegen Maria aan. Ze vinden bescherming (vrede) onder de plooien van haar mantel. Op de achtergrond zie de overstroomde IJzervlakte. Merk je het loopbrugje?

Wat je hier ziet is één van de 8 kopies gemaakt van het oorspronkelijk schilderij. Het originele werk kun je bewonderen in de IJzertoren. Het werk werd geschonken aan de IJzertoren door Raf English, zoon van Joe. Raf, de zoon die Joe nooit zag...!

KERSTNACHT AAN DE IJZER

Samuel Devriendt - 1930

Samuel Devriendt , vriend van Joe, overleefde de verschrikkingen van de Eerste Wereldoorlog.

In 1930 maakte hij het schilderij. Op het schilderij merk je een Duitse en een Belgische soldaat die op Kerstavond neerknielen voor Jezus.

Tweede Kerstdag aan de IJzer, aan de hoge brug- 1914 : een tijdje vrede!

Er zijn momenten geweest dat soldaten aan beide kanten van het front ophielden met vechten, zelfs verbroederden. Vooral tijdens de Kertsperiode. Zo iets gebeurde op de tweede kerstdag 1914 aan de Hoge Brug in Diksmuide. Lees hieronder een fragment uit het artikel dat Herman Demoen hierover schreef:

“ De ochtend van 2 kerstdag was al een hele tijd gevorderd en nog was er geen schot geloot. Toen verscheen er aan de kant van de minoterie (de bloemmolens) boven de nog primitieve borstwering van inderhaast opgeworpen bakstenen en kasseien een plaat waarop een moeilijk te lezen tekst geschreven stond, terwijl geroepen werd : “ Kameraden, gar nicht schiessen!” Toen er geen reactie kwam van de Belgische linie - amper 20m van de Duitse stelling gelegen - verschenen een paar handen, een hoofd weldra gevolgd door andere. Er werd geroepen: “ Bonjour, mes amis ”.

Op de nogmaals uitdrukkelijke vraag van een man met een pince nez “ ruhig “ te blijven en op het instemmend ja en jawohl geroep van onze soldaten haalden de Duitsers allerlei uit hun zakken : sigaren, tabak, snoep. . . en schoven dit, in krantenpapier gewikkeld en verzwaard met een steen, over het ijs

Het was een prettig gevoel en weldra zat iedereen bovenop de borstwering gezellig te puffen en mekaar lachend te bekijken. Sommigen, vooral Antwerpenaars uit de dokken die een mondje Duits kenden, probeerden zelfs een gesprek aan te knopen.

Enkelen waagden zich op de in de IJzer vooruitstekende aanzet van de IJzerbrug die bij de vernieling niet in de lucht gesloegen was. Hier was de afstand tussen de vijandelijke stellingen nog amper 10m.

Kranten, vooral het kerstnummer van de Berliner Zeitung en Die Woche, werden toegeworpen.

Welk schilderij vind je het mooiste? Waarom?

Schilderij of tekening nr: ... titel :

Waarom ik dit mooi vind:

.....
.....